

НАУКОВІ ПОШУКИ СТУДЕНТІВ

УДК 054:(05) ``530.1''

Агеєва М. В.,

*студентка IV курсу Видавничо-поліграфічного інституту
Національного технічного університету України «КПІ»*

СТУДЕНТСЬКА ПРЕСА КИЇВСЬКОЇ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

У статті представлено загальний огляд історичного становлення, сучасний стан та тенденції розвитку студентської преси Київського та Львівського політехнічних інститутів. На прикладі інститутських видань «Київський політехнік» (КПІ) та «Аудиторія» (ЛПІ), виявлено вплив на формування студентів-журналістів та студентів-редакторів як майбутніх фахівців, окреслено основні риси та тематика студентських газет, а також обґрунтовано необхідність створення таких видань.

Ключові слова: студентська преса, щотижнева газета, періодичне видання, «Київський політехнік», «Аудиторія».

Засоби масової інформації завжди мали і мають вплив на формування суспільної думки. Сьогодні молодь отримала доступ до різних джерел інформації, головним з яких є Інтернет, а тому друковані ЗМІ поступово втрачають популярність. Проте студентська преса, як правило, являє собою найбільш різноманітний та широкий сектор друкованих видань, розрахованих на будь-який смак. Вона покликана стимулювати інтерес як до повсякденного життя студентів, так і до подій країни та світу. А також задовольняти потреби студентської молоді, зокрема духовні, вікові, професійні, інформаційні та розважальні.

Постановка проблеми. На сьогодні питанню історії студентської преси в наукових дослідженнях приділяється мало уваги. До того ж ця ланка була малодослідженою протягом довгого часу і в минулі роки. Багато дослідників оминали увагою діяльність видавничих осередків українських вишів.

Факти, отримані в процесі дослідження, сприятимуть кращому розумінню аспектів студентської преси, як в контексті історичного минулого України, так

і на сучасному етапі. І на нашу думку, це є необхідним, оскільки студентські періодичні видання досить широко розповсюджуються серед молодого покоління, впливаючи на формування їх світогляду.

Ми дослідили видання «Київський політехнік» та «Аудиторія» за період січень-липень 2014 року, розглянули основні тематики цих видань, їх сучасний стан та їх роль у формуванні думки студентів ВУЗів.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичним підґрунтям цієї статті стали публікації А. Животка, М. Тимошика, Н. Сидоренко, В. Здоровеги, та ін., основні джерела — щотижневі періодичні видання «Київський політехнік» та «Аудиторія».

Систематизацією та розвитком української журналістики займалися О. Дроздовська, Р. Самотій, Н. Зелінська, І. Кузнецов, М. Процик та багато інших. На даному етапі цю проблему вивчають сучасні науковці, зокрема Г. Лоза, В. С. Кривенко, О. Сидоренко, О. Бочковський, І. Михайлин, Г. Шаповалова та ін. [2, 5]. Численні розробки зазначеного напрямку підтверджують багатогранність та різноплановість проблеми щотижневих періодичних видань української студентської преси.

Отже, обрана тема не залишається поза увагою дослідників. Зокрема, в працях сучасних українських науковців є чимало наукових розробок, що висвітлюють аспекти видавничої діяльності української студентської преси КПІ та ЛПІ. Однак, на сьогодні відсутнє комплексне розв'язання цієї проблеми в історії української преси.

Узагальнення та систематизація основних теоретичних положень проблеми щотижневих періодичних видань української студентської преси київської та львівської політехніки обумовили вибір теми статті.

Метою дослідження є аналіз тематик та статей щотижневих періодичних видань Київської та Львівської політехніки.

Відповідно до поставленої мети ми:

- визначили сутність понять «студентська преса», розкрили її зміст та основні характеристики;
- розглянули історико-функціональні особливості видань «Київський політехнік» (КПІ) та «Аудиторія» (ЛПІ) як на початку їх існування, так і на сучасному етапі;
- визначили основні риси аналізованих видань;
- проаналізувати тематичні аспекти публікацій.

Результати. Сьогодні інформаційний ринок України досить різноманітний та насичений. Кожен з нас має право вибирати будь-яке періодичне видання відповідно до своїх смаків, симпатій, власних інтересів, фінансової спроможності.

В. Здоровега у своїй книзі «Теорія і методика журналістської творчості» зазначає: «Засоби масової інформації пережили небачене піднесення, спричинене національним відродженням, яке вони стимулювали, сприяючи його розвитку, а також значну економічну і якоюсь мірою творчу кризу, вийти з якої не вдається й досі» [1]. Що до студентської преси, на неї не впливають ринкові відносини, а лише ментальність українського студентства, яке відіграє особливу роль у вирішенні важливих соціальних, політичних та моральних проблем суспільства та історичний шлях розвитку таких видань на теренах нашої держави.

Сьогодні студентські видання не є новим явищем в інформаційному просторі друкованих ЗМІ. Крім того, їх кількість постійно зростає. Практично кожен вищий навчальний заклад друкує газети, журнали або ж просто інформаційні листівки, які несуть студенту інформацію від життя навчального закладу до державних та світових явищ. Наприклад, КНУ ім. Тараса Шевченка видає газети «Студентська координата», «Молодий журналіст», «Університет», в ЛНУ ім. І. Франка друкують «Каменярь», в Острозькій академії виходить газета «Острозька академія», а Київська та Львівська політехніка відомі виданнями «Київський політехнік» та «Аудиторія».

Незважаючи на чимало кількості видань цього напрямку та швидкі темпи розвитку, студентська преса має чимало проблем. Однією з основних є недостатнє фінансування. Саме тому такі видання виглядають менш привабливо та «жваво», ніж, наприклад, громадсько-політична, політично-агітаційна преса або друкований орган будь-якої політичної партії. Відсутність або недостатній рівень грошової підтримки призводить до порушення періодичності виходу, неякісного поліграфічного виконання. Жодне з таких видань не може приносити прибутку і не може бути рентабельним та конкурентоспроможним на ринку преси. Але такої мети і немає.

Ще однією проблемою студентів-видавців є цензура, яка зустрічається у вигляді суворого контролю матеріалу видань керівництвом учбового закладу.

Щодо газет, які обрані для аналізу, то варто підкреслити, що, наприклад, «Київський політехнік» має власну позицію з будь-яких проблем та питань. Це газета незалежна від адміністрації ВУЗу, органів державної влади, посадових осіб, політичних партій, профспілкових та громадських організацій тощо. Тематики і напрями діяльності редакція визначає самостійно, де головним при виборі є відображення тематики та стилістики газети в матеріалі. Визначає опублікувати чи ні статтю тільки редакція видання.

Редакція ж «Аудиторії» здійснює свою роботу на підставі «Положення про освітній студентський тижневик». Вона затверджена засновником видання (Національний університет «Львівська політехніка») згідно із Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». Це положення

визначає мету і предмет діяльності редакції, в тому числі її обов'язки та права, структуру, тощо. Але як і «Київський політехнік», «Аудиторія» також має власну позицію щодо висвітлення подій і є незалежною у своїй діяльності від керівництва університету чи держави. Тематика номерів газети обговорюється на щотижневих редколегіях.

«Київський політехнік» та «Аудиторія» є тижневиками, що виходять кожного тижня. Ці тижневики — «тонкі» газетні видання. Вони невеликі за обсягом («Київський політехнік» — 4 стор., «Аудиторія» — до 20 стор.), мають нумерацію, що росте, дату виходу кожного номеру, однакову назву та конкретну читацьку аудиторію. Відрізняються однакоvim оформленням та різноманітністю тематики номерів.

Студентські тижневики, на наш погляд, становлять найбільш цікаву групу для вивчення через їх різноманітний вплив на суспільство. На відміну від спеціалізованих місячних видань, вони досить оперативно працюють над інформацією, мають безпосередній зв'язок зі своєю читацькою аудиторією. Студентська тижнева преса більш різноманітна за типологічним складом, ніж місячна, котра найчастіше входить до спеціалізованої категорії.

Щодо класифікації періодичних видань, то вона у стані остаточної розробки. Загалом, сегмент ринку ЗМІ для сучасної української молоді класифікується за різними показниками. Незважаючи на певні розбіжності при визначенні основних критеріїв розподілу на типологічні групи, можна сказати, що на сучасному етапі розвитку студентської періодики на перший план виступають такі фактори, як характер інформації, читацька аудиторія, цільове призначення, періодичність, рівень поліграфічного виконання. Відповідно до визначених категорій, студентську пресу можна характеризувати за такими аспектами:

1. Періодична та неперіодична (до неперіодичної може належати ювілейна або стінна газета, що за змістовим наповненням обмежена однією подією).
2. Однокольорова (чорно-біла) та багатокольорова.
3. Загально інформаційна та тематична (змістове наповнення обмежене однією темою).
4. Офіційна (зазнає цензурного впливу державних учбових установ, які можуть вплинути на тематику видання) та неофіційна (незалежне видання, де тематика обговорюється на редакційній раді).

За визначеними критеріями обрані для аналізу видання можна охарактеризувати як періодичні, загально інформаційні, багатокольорові (внутрішнє виконання є чорно-білим, а зовнішнє — кольоровим). Крім того, обидві газети є неофіційними, хоча «Аудиторія» має чітко визначені засновником видавництва межі діяльності.

Перспективи подальшого розширення студентських видавництв можна побачити в дослідженні аспектів історичного та сучасного життя видань «Київський політехнік» та «Аудиторія». Виникнення цих газет пов'язано з об'єктивним наслідком тих соціальних та політичних змін, що стосуються українського суспільства ХХ ст. Під час дослідження ми прослідкували розширення та поглиблення тематики, позбавлення від надмірного одностороннього інтересу до окремих галузей за рахунок інших, відображення подій в їх історичній закономірності, підвищену увагу до питань духовного формування різних поколінь. Таким чином, можна бути зробити порівняльний аналіз обох видань, акцентуючи увагу на їх подібності та відмінності протягом усього періоду існування: від моменту виникнення до сьогодення.

В ХХ ст. вузівська преса була основним джерелом інтерпретування подій, що стосувалися студентського життя. Це і відображення складних процесів будівництва вищої школи, і участь студентів в різних молодіжних організаціях, ідеологічній роботі, акціях протесту, і прості дописи про студентський побут, розваги.

В Київському політехнічному інституті, який був заснований ще в 1898 р., перші пресові видання з'являються після встановлення радянської влади в Україні. Кожне таке видання відображало певні аспекти суспільно-політичного, науково-технічного або культурно-мистецького життя, було адресоване чітко визначеній категорії читачів, характеризувалося відповідним обсягом і своїм творчим сенсом. Так склалася система численних і різноманітних типів видань, об'єднаних широким поняттям «періодика» [3]. Офіційною датою появи перших газет вважається 21 квітня 1927 р., коли виходить перший номер «Київського політехніка». Першим редактором була людина, яка щойно повернулася з фронту — майбутній український письменник, а в той час активіст молодіжного руху — Іван Леонтійович Мойся (Іван Ле). Варто відзначити, що студентська періодична преса допомагала молодим людям призвичаїтися до журналістської діяльності [4].

Стартувала газета «Київський політехнік» у друкованому вигляді, але через деякий час повернулася до вигляду рукописної стіннівки (до 1929 р.). Такі зміни були спричинені фінансовими труднощами.

Перші номери газет були двомовними. Хоч той період увійшов в історію як «період українізації», тобто навернення народу, який насаляв територію нашої країни, до його коріння, — матеріали друкувалися у такому вигляді, в якому їх подавали автори: і українською, і російською [6].

За весь період свого існування газета кілька разів змінювала назву. В 1929 р. отримала нову назву — «КПШ». А потім назви вже змінювалися відповідно до кон'юнктури часу: «За червоні кадри» (газета була правонаступницею

«КПІ» з 1930 р.), «Пролетарський студент» (з 1934 р.), «Радянський студент» (з 1936 р.), «За радянського інженера» (з 1949 р.). З 1988 р. вона знову зветься «Київський політехнік».

Варто відзначити, що газета не припиняла виходити протягом усіх буремних подій, які відбувалися як в стінах університету, так і в державі.

Перші періодичні видання Львівської політехніці починають виходити ще в ХІХ ст. У 1897 р. було засновано студентське товариство «Основа», яке сприяло об'єднанню українського студентства в умовах колонізації навчального закладу. Саме «Основа» починає випуск часописів «Студентський вісник», «Досвітні вогні», «Бюлетень». З приходом радянської влади на Західну Україну у 1939 р. у Львівській політехніці друкується перша багатотиражка — «Червоний технік» (1939-1941 рр.), яка була друкованим органом партійного осередку [5]. Така газета була одна з багатьох створених радянським режимом для пропаганди радянської влади.

Газета «Радянський студент» (сучасна назва видання «Аудиторія» була отримана лише в 1997 р.) була заснована в післявоєнний період — час відбудови — 8 жовтня 1946 р. Протягом довгого радянського періоду газета перебувала під тиском влади. Саме тому і матеріали часто були не об'єктивними, заангажованими. Попри такі перешкоди, тижневик завжди відстоював інтереси студентства. Тобто, основне змістовне наповнення було зорієнтоване не на політичні події, а на університетське життя: будні, сесії, наукові пошуки, розваги, художню самодіяльність. Цей орієнтир виданню вдалося зберегти до наших днів, а також доповнити та розширити його матеріалами про події загальноукраїнського та світового масштабу.

В роки боротьби за державну незалежність України газета була одним з найперших вузівських видань, яке стало на шлях національного відродження. В цей період газета досить успішно співпрацює з «Товариством української мови ім. Тараса Шевченка». На своїх сторінках газета відкривала замовчувані сторінки історії українського народу. Разом із «Студентським братством» тижневик гуртував навколо себе національно свідому молодь, брав участь у демократичних перетвореннях [5]. Саме на цьому етапі (1990 р.) видання змінює назву на «Львівський політехнік», а в 1997 році стає вже освітнім тижневиком «Аудиторія» та набуває загальнодержавної сфери поширення.

Сьогодні «Київський політехнік» (КПІ) та «Аудиторія» (ЛПІ) — це передусім цікаві періодичні видання для студентства. Тут сучасна молодь знайде інтерв'ю, молодіжні новини, статті різноманітної тематики (навчання, спорт, хобі, конкурси, оголошення, звіти конференцій та результати олімпіад), тут є інформація про стипендіат та атестацію, розповіді про аспірантські читання, видатні внески вчених у розвиток вітчизняної науки тощо.

Матеріали періодичного видання «Київського політехніка» (КПІ) та освітнього студентського тижневика «Аудиторія» (ЛПІ) у ЗМІ не є сенсаційним товаром, вони в основному базуються на високій моральній і духовній основі, несуть моральну відповідальність за виховання людей, особливо це стосується молодого покоління. Наприклад, деякі назви тем, які торкаються життя як цілком країни, так і питань, які стосуються безпосередньо студентів: «Виступ проректора М. Ю. Ільченка на Парламентських слуханнях», «Проект «Водна гармонія»: рік третій», «Наука в університетах. Неухильно виконувати прийняті закони», «Дев'ята Літня школа ААСІМР-2014» тощо. «Київський політехнік» користується популярністю серед студентства, має власний літературний характер. Студенти, викладачі і науковці приймають участь в виданні газети в якості позаштатних авторів чи громадських кореспондентів. В газеті розповідається про художню самодіяльність навчального закладу. Наприклад в статті «Хоровий фестиваль у Франції» (№ 26 2014 р.) розповідається про те, що «у травні цього року Народна академічна хорова капела КПІ взяла участь у міжнародному фестивалі хорової музики». В газеті також друкуються інформація про новітні наукові та технічні досягнення як українських науковців та техніків, так і світових, багато статей про міжнародну співпрацю тощо (наприклад, стаття «Перша в Україні інноваційна екосистема», № 26 2014 р.). Видання друкує портрети діячів мистецтва та культури, науковців, анонси різноманітних культурних заходів, що відбуваються на базі університету та інше.

Газета «Київський політехнік» розповсюджується лише на території НТУУ «КПІ» на безоплатній основі і має суто інформаційний характер.

Чіткого внутрішнього поділу на рубрики видання немає. Проте за змістовим наповненням текст газети можна поділити на три тематичні блоки:

- статті, що інформують про навчальний процес в університеті (атестації, олімпіади, конференції, спортивні заходи тощо) — «На засіданні Вченої ради: 03.12.12» (№ 38, 2012 р.), «Олімпіада з теоретичної механіки 2014» (№ 12, 2014 р.), «Результати атестації студентів I–III курсів у весняному семестрі 2013/2014 н. р.» (№ 18, 2014 р.) та ін.;
- статті, що інформують про різноманітні міжнародні заходи, учасниками яких є студенти КПІ — «Конференція з міжнародної співпраці університетів» (№ 24, 2013 р.), «Удосконалення з ESTIEM (European Students of Industrial Engineering and Management)» (№ 18, 2014 р.) та ін.;
- статті, що інформують про культурну діяльність студентів — «Мистецький конкурс «Таланти КПІ» — 2013» (№ 41, 2013 р.), «КПІ на Майдані: закарбовані миті історії» (фотовиставка) (№ 18, 2014 р.), «Подорожуємо стежками Тараса Шевченка» (№ 18, 2014 р.) та ін.

Але є деякі тематичні номери газети. Наприклад, № 8 за 2014 присвячений Міжнародному дню жінок, а вже наступний номер (№ 9, 2014 р.) — 200-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. Всі матеріали таких номерів спрямовані на висвітлення однієї теми.

Газета «Аудиторія» має загальнодержавну сферу розповсюдження за ціною 2,30 грн. та є інформаційно-розважальним виданням для студентів. Наклад становить 2 тис. примірників.

Щодо тематичного наповнення тижневика, то воно представлене постійними та періодичними рубриками. До постійних рубрик належать: «Ваша думка» (думки студентів щодо певних суспільно-політичних проблем в державі), «Nota bene» (висвітлення університетської події, що заслуговує на особливу увагу), «Студії» (відділ освіти і науки), «Суспільство», «Молодіжна політика», «Фізкультура і спорт» (відділ молодіжної політики), «Культура», «Перерва» (відділ культури та дозвілля), «Реклама та оголошення». Постійні рубрики, як правило, містять підрубрики, що змінюються залежно від теми матеріалу: «конференції», «на власні очі», «секрети успіху», «актуально», «громадські ініціативи», «в об'єктиві», «знай наших!», «на часі», «особистості» «тет-а-тет» тощо. До періодичних рубрик можна віднести такі: «Вітальня», «Просвіта», «У фокусі». Крім того, деякі рубрики та підрубрики створюються спеціально для висвітлення однієї події: «Майдан» (№ 13, 2014 р.), «Вибори 2014» (№ 16, 2014 р.).

Матеріали тижневика «Аудиторія» розкривають не лише події, що стосуються університетського життя, а й ті, що мають загальнодержавний (політичний та суспільний) характер. Тобто його тематика є дещо ширшою, аніж газети «Київський політехнік». Крім того, тижневик містить сторінки для дозвілля (кросворди, конкурси).

Обидва видання мають на меті інформування аудиторії про найцікавіші та найактуальніші моменти, використовуючи просту, лаконічну, зрозумілу мову. Лексика та стиль статей залишаються авторськими. Це надає текстам яскравості та оригінальності. Автори та редакційні колективи газет є небайдужими до українського минулого, а тому на сторінках видань можна помітити велику кількість матеріалів про історичні події, видатних постатей.

Висновки. Вивчення наукового стану проблеми показало, що в сучасній науці про друквані видання студентська преса розглянута недостатньо. Проведене дослідження дало можливість встановити:

1. Саме історичні процеси, які відбувались і відбуваються в державі, спонукають до процесу появи та діяльності студентських видань.
2. Вивчення студентської преси допомагає відкрити невідомі сторінки історії українських друкваних ЗМІ.

3. На всіх історичних етапах свого існування, студентська преса була безпосереднім учасником і дзеркалом подій державного характеру та займала активну позицію.
4. Студентська преса завжди була способом самоутвердження, самовираження молоді.
5. Подальше вивчення преси цього сегменту дасть можливість запозичити досвід минулих поколінь.

Під час дослідження було проаналізовано аспекти історичного розвитку та сучасного стану студентських видань «Київський політехнік» та «Аудиторія» на різних етапах існування.

Вищезазначеним виданням притаманні такі особливості:

- виконання інформаційної, культурно-просвітницької, організаційної та історично-архівної функцій;
- формування світогляду молоді, виконання студентством соціально-духовної ролі в суспільстві;
- незаангажованість та незалежність вузівських газет від керівництва навчального закладу та державних органів;
- висвітлення подій навчального закладу та загальнодержавного характеру.

При дослідженні періодичних українських видань для студентів виникає ціла низка проблем. Сьогодні критерії видань, які є суто студентськими, чітко не визначені. Але газети «Київський політехнік» та «Аудиторія» таку вказівку мають (Газета Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» та Освітній студентський тижневик відповідно). Обидва видання відрізняються за змістом та композицією. Відрізняються вони ще й стилем у подачі матеріалу, що суттєво для сучасної студентської преси. Ще один прикметний фактор для обох видань — інтерактивність, що виступає важливим пунктом порівняльного аналізу. Обидві газети співпрацюють зі своєю аудиторією, що впливає на їх популярність та поширеність.

Література:

1. *Здоровега В. Й.* Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. — 2-ге вид. перероб. і допов. — Л. : ПАІС, 2004. — 268 с.
2. «Київський політехнік»: щотижнева газета НТУУ «КПІ»: [Електронний ресурс] <http://kpi.ua/kr> (Режим доступу: вільний) (12.06.2014).
3. *Лоза Г. І.* Періодичні видання Київської політехніки / Г. І. Лоза // Всеукраїнська науково-практична конференція «Журналістика, лінгвістика, дидактика», Полтава, 7–8 жовт. 2010 р. : зб. наук. пр. — Полтава, 2010. — С. 139–143.

4. Лоза Г. І. Студентська преса Київського політехнічного інституту (1923–1937) / Г. Лоза // Вісник книжкової палати. — 2011. — № 7. — С. 28–31.
5. «Аудиторія»: освітній студентський тижневик: [Електронний ресурс] <http://audytoriya.lviv.ua> (Режим доступу: вільний) (12.06.2014).
6. Янковий В. Повернення до джерел / Володимир Янковий, Дмитро Стефанович // Дзеркала тижня. Україна. — 2012. — 27 квіт. — [Електронний ресурс] <http://gazeta.dt.ua> (Режим доступу: вільний) (12.06.2014).

Abstract. The article presents an overview of the historical development, current status and development trends of student press media of Kiev and Lviv Polytechnic. Using the example of the publications «Kyiv Polytechnic» (KPI) and «Audience» (LPI), which play the significant role in training of the students-journalists and students-editors as future professionals, the main features and subject are outlined and the necessity of the foundation of such publications is substantiated.

Keywords: student press media, weekly newspaper, periodical, «Kyiv Politechnik», «Audience».

УДК 811.161.2

Дедушкіна А. В.,

*студентка IV курсу Видавничо-поліграфічного інституту
Національного технічного університету України «КПІ»*

ДО ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАГОЛОВКІВ НОВИН В ІНТЕРНЕТ-ЗМІ

У статті зроблено спробу упорядкувати за ефективністю ознаки заголовків новин в Інтернет-ЗМІ, які спонукають читачів звертатися до повних матеріалів.

Ключові слова: Інтернет-ЗМІ, новини, заголовки, сайт, журналістика.

Постановка проблеми. Нині, воліючи дізнатися про останні новини в Україні та світі, читачі частіше звертаються до Інтернет-ресурсів, ніж до друкованих ЗМІ чи телебачення. Про це свідчать результати соціологічного дослідження «Сучасна молодь України» проведеного Інститутом Горшеніна. Було з'ясовано, що 72,3 % молодих українців здебільшого отримують інформацію за допомогою Інтернету, який дає можливість самостійно обирати, яким саме новинам приділити більшу увагу [4]. Заголовок новини залишається єдиним способом залучити читача до перегляду повного матеріалу. Журналісти, борючись за відвідуваність сайту, часто не враховують істинні потреби й бажання